



De Kleine Boerderij

Groen(ten) voor iedereen





Inhoud

Stichting De Kleine Boerderij: waarom 'groenten voor iedereen'?	3
De Kleine Boerderij	3
Stichting Sociaal en Vitaal Nieuwehorne	3
Samen	4
Doel Stichting De Kleine Boerderij	4
Hoe	4
Resultaat	5
Groenten voor mensen uit de laagste inkomenscategorie	6
Groenten en aardappelen	7
Fruitnetwerk voor mensen met een kleine beurs	7
1. Biodivers, onbespoten en duurzaam	8
2. Educatie: gezonder leven	8
Middelen	9
Entiteit	9
Tijd	10
Communicatie	10
Financiën	10
Begroting	12
Toekomstvisie	13



Stichting De Kleine Boerderij: waarom 'groenten voor iedereen'?

Door de huidige inflatie en de stijging van energieprijzen raken steeds meer mensen aangewezen op de voedselbank, zo ook in de gemeente Ooststellingwerf; de levering van pakketten is in een paar jaar tijd gegroeid van enkele tientallen huishoudens naar meer dan 80 huishoudens.

Gezonde voeding is al jaren duurder dan ongezonde voeding, en dit wordt in deze tijd niet beter. Dit heeft extra impact op mensen die al niet veel te besteden hebben. De ongezonde keuze die overblijft verbetert de gezondheid zeker niet (suikerziekte, obesitas, depressie).

Iemand met gezondheidsklachten heeft minder kans op een goede baan. Kinderen die in deze situatie opgroeien hebben ook meer kans op ziekten door ongezonde levensstijl, met dezelfde neerwaartse spiraal tot gevolg.

Stichting De Kleine Boerderij zet zich in om iets aan deze kansenongelijkheid te doen. Het doel is om huishoudens in de laagste inkomenscategorie (mensen die bijvoorbeeld afhankelijk zijn van de voedselbank) gratis te voorzien van lokale, duurzaam geteelde groenten en hen handvatten te geven om hiermee gezonde, budgetvriendelijke maaltijden te maken.

De Kleine Boerderij

'De Kleine Boerderij' ligt aan de Rijweg 107 in Oosterwolde. Hier wonen Hester van der Werff en Hessel Hoogendorp met hun 3 kinderen. Sinds een jaar of 10 verbouwen ze groenten voor hun gezin, de laatste jaren op steeds grotere schaal. Ze kunnen het hele jaar door eten van de tuin, er zijn kippen voor eieren, bijen voor honing en het bestuiven van de gewassen, kippen en varkens die een goed leven krijgen en hen daarna van vlees voorzien. Ze merken de voordelen van dit leven: een goede gezondheid en kinderen die graag groenten eten.

Hester van der Werff is initiatiefnemer van Stichting De Kleine Boerderij.

NB: de verbouwde groenten voor privégebruik valt buiten de activiteiten / middelen van Stichting De Kleine Boerderij. Zie pagina 6.

Stichting Sociaal en Vitaal Nieuwehorne

Een grote bron van inspiratie is [Stichting Sociaal en Vitaal in Nieuwehorne](#). Stichting De Kleine Boerderij wil een soortgelijk initiatief opzetten in Oosterwolde.

De tuin van Stichting Sociaal en Vitaal in Nieuwehorne voorziet ruim 300 gezinnen in de laagte inkomensgroep wekelijks van verse groenten en fruit. Ze zetten zich in voor voedseducatie voor het hele gezin, een duurzaam & sociaal voedselsysteem, vitaliteit & gezondheid, biodiversiteit & natuur.



Gezinnen kunnen in Nieuwehorne wekelijks hun groenten oogsten in de tuin of krijgen de groenten via de Voedselbank in hun pakket. De gezinnen die hun groenten zelf oogsten, nemen vaak hun kinderen mee, die leren waar groente vandaan komt. De ervaring in Nieuwehorne is dat de gezinnen (en voornamelijk de kinderen) meer groenten eten dan voorheen, omdat ze het zelf gezien, geoogst en bereid hebben.

De tuin in Nieuwehorne wordt, naast vrijwilligers, gerund door 2 betaalde tuinders en een coördinator die de communicatie met de gezinnen, de stakeholders en de sponsors verzorgt. De financiering van stichting Sociaal en Vitaal komt voornamelijk vanuit het bedrijfsleven en via subsidies.

Samen

In de zomer van 2022 is het idee ontstaan. Nu, in het najaar van 2022 sluiten er steeds meer mensen en organisaties aan en willen verschillende partijen meedoen en bijdragen. Dat is heel motiverend!

Op dit moment zijn de volgende partijen betrokken en hebben op een of andere manier ondersteuning gegeven:

- [Gemeente Ooststellingwerf](#)
- [Scala Ooststellingwerf](#)
- [Stichting Sociaal en Vitaal Nieuwehorne](#)
- [Mulder dier en tuin Appelscha](#)
- [De Samenwerking grondverzet bedrijf](#)
- [Veenje grondverzetbedrijf](#)
- [Rabobank](#)
- [Notariskantoor De Werven](#)
- [Learning Hub Friesland](#)
- [Van Beets](#)
- De burens van Rijweg 107, de familie Haanstra, die ons de grond lenen

Doel Stichting De Kleine Boerderij

- Op een duurzame manier onbespoten groenten telen en die gratis beschikbaar stellen aan kwetsbare gezinnen (huishoudens in de laagste inkomenscategorie, die moeite hebben met rondkomen) in de gemeente Ooststellingwerf;
- Mensen handvatten geven hoe ze met de groenten een gezonde, betaalbare maaltijd kunnen bereiden;
- Kennis delen en inspiratie geven over biodivers (moes) tuinieren en koken met groenten.

Hoe

In dit plan wordt beschreven hoe we de doelen van de stichting willen behalen. Het plan gaat uit van 2 fasen.

In fase 1 (2023) gaan we aan direct de slag op het stuk land dat nu beschikbaar is: 1200m² land dat ligt naast het privé adres van de oprichter van de stichting en dat beschikbaar wordt gesteld door de



buren. Door direct te beginnen kan er vanaf de lente van 2023 al groenten worden geleverd aan gezinnen.

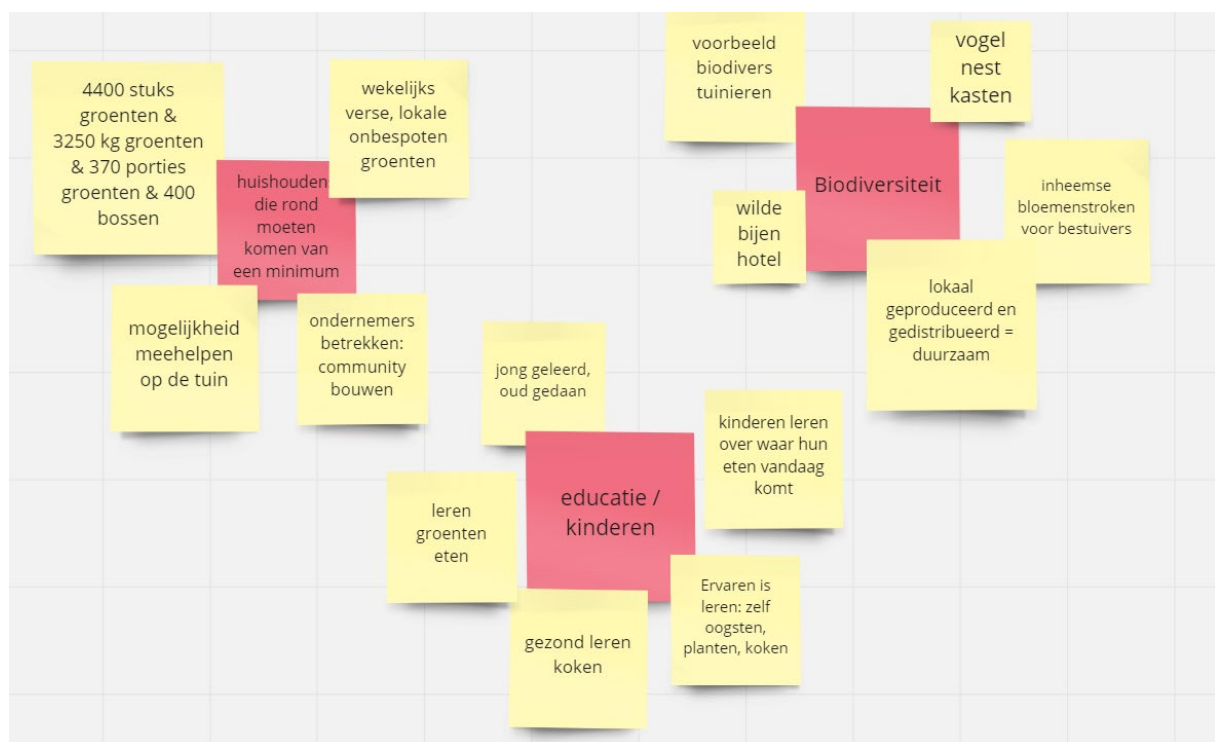
Echter, we willen graag een zelfoogsttuin opzetten waarbij gezinnen zelf kunnen komen oogsten en daarvoor is deze locatie niet ideaal. De tuin ligt aan een 60km/uur weg waar je niet langs kan parkeren. De tuin is bereikbaar via een onverharde weg van 150 meter waar ook niet gekeerd of geparkeerd kan worden. Stel dat er 5 mensen tegelijk met de auto zouden willen komen dan is dit niet mogelijk: mensen kunnen alleen met de fiets komen.

Daarom gaan we in 2023 op zoek naar een goed bereikbaar, groter stuk land in of rond Oosterwolde, waar we een grotere zelfoogsttuin kunnen creëren die goed bereikbaar is voor mensen.

In **Fase 2 (2024)** gaan we deze zelfoogsttuin opzetten, waarbij het de bedoeling is dat gezinnen in de zomer van 2024 zelf hun groenten kunnen komen oogsten.

Resultaat

Het resultaat van dit project is 3-ledig, het levert groenten aan mensen die rond moeten komen van een minimum inkomen, draagt bij aan de biodiversiteit en dient als 'leer-locatie' voor biodivers (moes) tuinieren en gezond leven.



Groenten voor mensen uit de laagste inkomenscategorie

Het stuk grond dat we kunnen gebruiken is ongeveer 1.200 m² groot. We gaan eerst uit van een teelbaar oppervlak van ongeveer 800m² (exclusief paden). Daarnaast rekenen we nog ongeveer 100m² voor het houden van 10 kippen (60/70 eieren per week).

De grond voor de teelt groenten voor privégebruik valt buiten dit plan. Hieronder is het deel voor de minima weergegeven in rood. Het deel privégebruik is in blauw aangegeven (inclusief huis).



Figuur 1. de akker



Groenten en aardappelen

Voor een schatting van de te verwachten opbrengst qua groenten en aardappelen, zijn diverse bronnen op internet geraadpleegd, aangevuld met eigen ervaring.

Verwachte opbrengst							
Teelt 1 (voorjaar, zomer)				periode	Teelt 2 (najaar)		
m2	groentesoort	oogst			groentesoort	oogst	periode
200	pompoenen	300	stuks	augustus-november			
50	courgette	200	stuks	juni-oktober			
200	aardappel	3200	kg	augustus-november			
20	sla krop	180	stuks	maart-mei	boontjes stam	160	porties
50	bieten	1500	stuks	juni-november			
50	pastinaak	1000	stuks	juli-december			
50	boerenkool	100	stuks (200 porties)	juli-augustus	Snijbiet	200	bossen
30	sperziebonen stok	50	kg	juni-augustus			
10	knoflook	250	stuks	juni-juli	sla	90	stuks
30	uien	750	stuks	juli-augustus	boerenkool	100	porties
10	tuinbonen	80	planten	juni-juli	koolrabi	80	stuks
	kruiden (dille, selderij, koriander, peterselie, kervel etc)	200	bossen	maart-november			
10	broccoli spruiten	90	porties	juni-juli			
10	koolrabi	80	stuks	juni-augustus			
10	pluksla	200	porties	maart-mei	bieten	300	stuks
10	sperziebonen stok	80	porties	juni-juli	witte kool	40	stuks
10	witte / rode kool	40	stuks	juni-juli			
10	snijbiet	200	bossen	juni-september			
770							
totaal	4400	stuks			510	stuks	
	3250	kilo			260	porties	
	370	porties			200	bossen	
	400	bossen					

Bron: <https://www.moestuweetjes.com/hoeveel-zaaien-en-planten-gezin/>

De 10 kippen zorgen wekelijks voor 10 dozen eieren.

Fruitnetwerk voor mensen met een kleine beurs

Elk jaar merken we dat veel mensen met fruitbomen niet weten wat ze met zoveel appels, peren en pruimen tegelijk aan moeten. We gaan kijken of we een netwerk kunnen opzetten om dit overschot te verzamelen en beschikbaar te stellen aan mensen die juist de middelen niet hebben om vers fruit en groenten te kopen.



1. Biodivers, onbespoten en duurzaam

Stichting De Kleine Boerderij verbouwt groenten en klein fruit in harmonie met de omgeving; zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen, met hulp van de natuur. Door vogels en insecten aan te trekken (nestkasjes, wilde stukken tuin, inheemse bloemenstroken, hagen, bomen) ontstaat er een betere balans in de tuin waarbij plagen minder kans hebben. Ook baseren we het tuinieren op permacultuur en werken we zoveel mogelijk 'no dig', dat wil zeggen dat de bodem en het bodemleven zo min mogelijk wordt verstoord (niet spitten). Deze vorm van tuinieren draagt bij aan een rijk bodemleven met schimmels en organismen: een gezonde grond. De grond, of bodem, is de basis van een goede oogst en een grotere biodiversiteit in de tuin.

Onbespoten groenten eten uit je eigen dorp: dat is best bijzonder. De groenten van Stichting De Kleine Boerderij die bij mensen in de koelkast belanden hebben een heel kleine footprint: ze hebben niet duizenden kilometers afgelegd, zijn niet in plastic verpakt of opgeslagen geweest. Doordat er hooguit een dag zit tussen oogst en koelkast, zijn ze kraakvers, alle voedingsstoffen worden behouden.

2. Educatie: gezonder leven

Bij kinderen merken we dat doordat ze betrokken zijn bij de tuin, er plezier beleven, groenten oogsten en ermee koken, ze het ook graag eten. Ze leren gezond eten doordat het leuk is.

Ook in de tuin in Nieuwehorne is de ervaring dat ouders gezinnen met kinderen die op de tuin komen om hun groenten te oogsten en te ervaren hoe groenten worden geteeld, beter en liever groenten eten. Kinderen die op jonge leeftijd groenten leren waarderen en eten hebben daar een leven lang profijt van.

We hebben de afgelopen twee jaar een open tuin dag georganiseerd voor publiek en hebben ook alle klassen van basisschool De Toekan ontvangen in de tuin. De kinderen mochten groenten proeven, oogsten en hebben geleerd over het nut van insecten in de tuin. Je merkt dat als kinderen op een leuke manier betrokken worden bij gezond eten, ze gezond eten en groenten ook gemakkelijker eten. Het was een succes, we horen nog steeds van ouders dat hun kinderen het zo leuk en interessant vonden. Daarom gaan we dit de komende jaren herhalen.





Open dag

S 'zomers organiseren we weer een open tuin dag, waarbij we ons speciaal richten op kinderen in Ooststellingwerf. Ze kunnen komen helpen oogsten, de dieren voeren, maar ook buiten hun eigen groenten pannenkoekjes bakken bijvoorbeeld. Ze rapen zelf de eieren en maken het beslag met de groenten die ze zelf uit te tuin mogen halen.

Receptenkaarten

Hoe belangrijk is gezond (groenten) eten voor je en hoe kook je nu lekker en budget vriendelijk met groenten? Bij de groenten die we leveren maken we receptenkaarten: simpele recepten voor budgetvriendelijke, lekkere maaltijden, voor iedereen. Een beetje zoals de bekende maaltijdenboxen maar dan gericht op mensen met een klein budget. We houden rekening met een diversiteit aan culturen.

Meehelpen op de tuin

Mensen die willen meehelpen op de tuin zijn welkom op donderdag- en vrijdagochtend. Via Scala gaan we op zoek naar vrijwilligers die regelmatig kunnen helpen. Ook melden we de stichting aan bij [NL Doet](#).

Zelf oogsten

We willen graag toe naar een model waarbij mensen zelf hun groenten kunnen komen oogsten. Echter, aangezien de tuin aan een 60km/uur weg ligt waar je niet aan kan parkeren, en de tuin bereikt wordt via een onverharde weg van 150 meter waar ook niet gekeerd of geparkeerd kan worden, is dit praktisch lastig. We gaan daarom eerst inzetten op het leveren van groenten aan de gezinnen.

De toekomstvisie is de tuin uitbreiden in of nabij Oosterwolde, waarbij het een voorwaarde is dat mensen zelf kunnen komen oogsten. Dit zouden we in de komende jaren willen bereiken.

Middelen

Om het doel te bereiken is tijd en inzet (werken op het land, coördinatie en uitvoeren van de doelen van de stichting) maar ook geld nodig. Daarnaast is inzet van een goede communicatie belangrijk:

Entiteit

Om sponsorgelden en eventuele subsidies te kunnen ontvangen, en te kunnen werken met vrijwilligers en stagiaires, is er een stichting opgericht: Stichting De Kleine Boerderij.

Het bestuur van de stichting wordt gevormd door:

- Bouwe de Boer (voorzitter)



- Erna van der Werff (penningmeester)
- Fimke Hijlkema (secretaris)

Het bestuur ontvangt geen vergoeding voor haar diensten.

De dagelijkse leiding en de uitvoering van de activiteiten van de stichting wordt gevormd door Hester van der Werff.

De Stichting is aangemeld voor de ANBI status (Algemeen Nut Beogende Instelling), wat onder andere betekent dat donaties belastingtechnisch aantrekkelijk zijn.

Tijd

Naast eigen inzet bij de coördinatie van de activiteiten van de stichting en het werk op de tuin, proberen we ook regelmatig hulp te krijgen van vrijwilligers voor het onderhoud en planten in de tuin. Via Scala Ooststellingwerf gaan we vrijwilligers werven. Ook melden we ons aan bij '[Nederland Doet](#)' om in de lente een groot deel van het 'zaai klaar' maken van de tuin te realiseren.

In de oogst tijd (maart tot einde van het jaar) hebben we wekelijks hulp nodig om de oogst van het land te halen en te brengen naar de huishoudens die het nodig hebben.

Communicatie

Aangezien Stichting De Kleine Boerderij afhankelijk is van sponsors en subsidies, is goede zichtbaarheid van de activiteiten van de stichting belangrijk. Daarom worden de volgende communicatiemiddelen ingezet:

- Website www.dekleineboerderij.nl
- Facebook <https://www.facebook.com/dekleineboerderij/>

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van persberichten om de stichting bekendheid te geven.

Financiën

Vanzelfsprekend zijn er opstartkosten en is er een exploitatie die voornamelijk uit werk (uren) bestaat. Om snel van start te kunnen gaan wordt het werk in 2023 uitgevoerd op basis van een minimum loon en vrijwilligerswerk door de oprichter van de stichting. Dit is op langere termijn niet wenselijk en houdbaar.

Stichting Sociaal en Vitaal laat met hun tuin in Nieuwehorne zien dat het goed mogelijk is om de financiering voor een (grotere) zelfoogsttuin rond te krijgen en toont de meerwaarde aan van professionele, structurele inzet, zowel in de tuin als 'achter de schermen'. Dit laatste is even belangrijk, want voor de fondsenwerving moet de communicatie met sponsors, media en stakeholders structureel in orde zijn.



De bedoeling is na 2023 de oppervlakte van de tuin uit te breiden. Hiervoor wordt gekeken naar locaties in/rond Oosterwolde. Zoals gezegd is een belangrijke reden daarvoor dat we willen dat gezinnen gemakkelijk op de tuin kunnen komen om zelf groenten te oogsten en eventueel mee te helpen. De ervaring in Nieuwehorne is dat dit bijdraagt aan een gezondere leefstijl, vooral voor kinderen.

Gelijktijdig willen we de financiering op peil krijgen zodat de inzet marktconform betaald kan worden.





Begroting

2023					
UITGAVEN				INKOMSTEN	
Eenmalig		Structureel			
Wat	Euro	per maand	per jaar	bedrag	
				in kind sponsoring	
Compost 20 kuub	€ 1.000	2 dagen minimumloon € 774	€ 9.288	Zaden: lokale leverancier ntb	€ 200
Houtsnippers	€ 500	administratie stichting € 100	€ 1.200	Houtsnippers: Gemeente Ooststellingwerf	€ 500
eenmalig frezen, compost aanbrengen en bemesten	€ 1.000	Compost	€ 500	Kippenvoer: Mulder dier en tuin	€ 280
Kippenren 10 kippen	€ 400	Kippenvoer per jaar	€ 280	Website en promotiemateriaal Learning Hub Friesland	€ 1.000
Website en promotiemateriaal	€ 1.000			Pootgoed Mulder Dier en Tuin appelschape	€ 50
Eierdozen	€ 50	Pootgoed	€ 50	De Samenwerking Elsloo	€ 1.000
Zaaitrays	€ 250	Zaden	€ 200		
10 legkippen	€ 50			Subtotaal	€ 3.030
Gaaspanelen	€ 500			Financiers	
Papieren zakken verpakken groenten	€ 200				
Boogjes	€ 300			Gemeente Ooststellingwerf	€ 8.500
Insectengaas	€ 500			Rabobank Friesland	€ 7.500
Fruitekistjes 40	€ 280				
Oprichten stichting	€ 1.000				
Onvoorzien	€ 482				
				Subtotaal	€ 16.000
Totaal	€ 7.512		€ 11.518		
Jaartotaal			€ 19.030	Totaal	€ 19.030



Toekomstvisie

Het is de bedoeling een duurzaam project neer te zetten. De stip op de horizon is een grotere tuin in of nabij Oosterwolde om zoveel mogelijk huishoudens die leven van een minimum van groenten te voorzien, en die hen de mogelijkheid geeft tot zelfoogsten (zelf oogsttuin of pluktuin). Het voorbeeld is de tuin van stichting [Sociaal en Vitaal in Nieuwehorne](#). Zij zorgen wekelijks voor groenten voor meer dan 200 gezinnen en hebben soortgelijke speerpunten als Stichting De Kleine Boerderij:

- Sociale verbindingen
- Voedseleducatie voor het hele gezin
- Duurzaam en sociaal voedselsysteem
- Vitaliteit en gezondheid
- Biodiversiteit en natuur

Zoals eerder geschreven wordt voor uitbreiding gekeken naar locaties in en rond Oosterwolde. Randvoorwaarde is dat de tuin goed bereikbaar is, dat mensen die werken op de tuin daar naar het toilet kunnen, kunnen schuilen voor regen en wind en een kop koffie kunnen drinken / hun lunch kunnen eten 'onder dak'.

Andere randvoorwaarde is dat er voldoende financiering is om professionele inzet markconform te kunnen betalen (tuinder, coördinator van de werkzaamheden). Dit gebeurt ook in Nieuwehorne: coördinatie en een basis van betaalde krachten is randvoorwaardelijk voor succes op de langere termijn.

Focus 2023 ligt op:

- 1: Het opzetten van de tuin op 1200 m2 grond bij De Kleine Boerderij. Hier wordt vanaf de lente tot de late herfst wekelijks groenten geoogst en beschikbaar gesteld aan gezinnen die rondkomen van een minimum.
- 2: het vinden van een geschikte locatie voor een grotere, beter bereikbare tuin;
- 3: het werven van voldoende financiering / sponsors om dit rond te krijgen.

Focus 2024

- 1: het opzetten van de grotere (zelfoogst) tuin.

